

скласти власні уявлення про певний предмет. Арсенал наукових знань постійно змінюється, а наукове мислення залишається: завдання, мета і метод дослідження, фіксація результатів, їх обговорення і висновки, тому якомога більше знань треба навчитися здобувати самостійно. Одночасно американські педагоги не згортають компенсаторне навчання, покликане знизити ризик неуспіху в дітей бідних, хворих, неблагополучних, позбавлених уваги дорослих.

Висновки. Отже, дошкільне виховання і початкова освіта відображають соціально-економічну ситуацію в певній країні й суспільстві. Різноманітні підходи виховання поступово інтегруються, створюється певний загальний стиль спілкування з дитиною, набуваючи різних форм функціонування в країнах з певними культурами та економікою. Елементарна освіта США передусім акцентує увагу на вихованні високих моральних стандартів, етичних цінностей, свободи, допитливості й взаємоповаги.

Література

1. Гончаров Л.Н. Школа и педагогика США до второй мировой войны / Л.Н. Гончаров. – М., 1972.
2. Малькова З.А. Школа и педагогика за рубежом / З.А. Малькова. – М. : Просвещение, 1983.
3. Очерки истории школы и педагогики за рубежом (1917–1939) / [под ред. К.И. Салимовой, Б.М. Бим-Бада]. – М. : Педагогика, 1982. – 160 с.
4. Парамонова Л.А. Дошкольное и начальное образование за рубежом: История и современность / Л.А. Парамонова, Е.Ю. Протасова. – М. : Академия, 2001. – 240 с.

КНОДЕЛЬ Л.В., ФЕДОРЕНКО О.О.

ТУРИСТИЧНА ОСВІТА В УГОРЩИНІ

Актуальність статті полягає в тому, що в Угорщині туризм є однією з найважливіших галузей економіки. У 1997 р. Угорщина займала восьме місце у світі за кількістю іноземних відвідувачів (країна прийняла близько 40 млн відвідувачів, з яких близько 20 млн – туристи). Офіційний дохід країни від міжнародного туризму сягнув 1,8 млрд дол. США. Згідно з підрахунками, на сьогодні туризм забезпечує робочі місця для 250 000 – 300 000 людей [1].

Негативними характеристиками угорського туризму є відносно коротка тривалість перебування, низький рівень витрат на міжнародний туризм, сезонність і значна частка перебування в тіньовій економіці. Туризм у популярних туристичних місцях, таких як озеро Балатон чи Будапешт, має форму масового туризму, тоді як в інших, менш відомих зонах країни, існують труднощі в привабленні відвідувачів. Незважаючи на ці негативні характеристики, туризм – це одна з галузей, які найшвидше розвиваються в Угорщині.

Мета статті – довести, що природні і створені людиною ресурси країни є основою для подальшого розвитку туризму, особливо в тих зонах, які на сьогодні відстають у розвитку.

Тенденції міжнародного туризму – інтерес до сільського туризму, що зростає, ринок для спеціалізованих відпусток, коротких канікул тощо, який збільшується – є сприятливими для країни, яка не має великих морських курортів, але характеризується розмаїттям ландшафту, гарне географічне розташування, привабливий культурний спадок і гостинне населення. Отже, в умовах кризи традиційних економічних галузей туризм може стати єдиною альтернативою для розвитку багатьох регіонів, що приводить до збільшення попиту на кваліфікованих працівників у цій галузі. Хоча освіта у сфері гостинності в Угорщині,

має свої традиції, туристична освіта є відносно новим феноменом. Туристична університетська освіта бере свій початок від заснування Туристичного дослідного центру Економічного університету Будапешта в 1992 р., після чого був заснований Університетський коледж імені Яноша Кодолані, а також створений факультет туризму в Коледжі комерції і готельного господарства (зараз Коледж комерції, готельного господарства і туризму). За останні п'ять років туризм став академічною галуззю, яка розвивалась найшвидше. Тому на сьогодні близько п'ятнадцяти освітніх закладів пропонують туристичну освіту в рамках системи вищої освіти. Це навчання варіюється від завершених програм з отриманням ступеня до декількох вибіркових курсів. Підготовка студентів також дуже відрізняється. Останнім досягненням у цій галузі є включення сільського туризму в програму коледжів по всій країні [2].

Хоча туристична освіта почала також розвиватись на рівні середньої освіти, на сьогодні освіту на рівні університету і коледжу забезпечує надмірна кількість навчальних закладів, а професійне навчання – недостатня кількість установ, особливо порівняно із системою Західної Європи. Професійне навчання забезпечується Інститутом додаткового (подальшого) навчання в комерції і туризмі (KIT), їх програма включає курси для гідів, для роздрібних туристичних агенцій, спеціалізовані мовні курси тощо. Декілька середніх шкіл також пропонують туристичне навчання на різних рівнях (включаючи спеціальний курс, розроблений American Express для середньої освіти).

У вищій туристичній освіті немає офіційної основи програми, оскільки не було жодної спроби створити її. Хоча в усіх важливих туристичних програмах існують схожі курси (такі як, географія туризму, маркетинг туризму, економіка туризму, тур-операції), кожна програма зосереджується на різних аспектах туризму.

Традиційно вважається, що коледжі надають більш практичну освіту, ніж університети, тому не дивно, що програми коледжів, особливо на початку, включають у себе такі курси, як система продажу і виготовлення квитків або управління зборами, замість туристичної політики або впливу туризму. Університетська освіта завжди була більш теоретичною (іноді, особливо на початку, навіть надто теоретичною), тому планування або політичні предмети завжди вважались невід'ємними в цих програмах. Внаслідок цього університетські програми більше підходять для вивчення загального туризму, тоді як програми коледжів більш спеціалізовані (наприклад, на готельному менеджменті, тур-операціях / продажі турів, анімації тощо) [3].

Основною причиною відсутності консенсусу щодо основи програми є, можливо, той факт, що новостворені установи завжди шукали партнерів за кордоном, і співпраця в багатьох випадках також включала в себе допомогу в розробці програми. Основною метою цих спроб було заповнення прогалів в існуючих програмах (зазвичай стосовно менеджменту, стратегічного планування, турботи про клієнта або маркетингу) і гармонізація угорської освіти із системою Західної Європи. Така співпраця варіюється від адаптування усіх туристичних програм (із зовнішнім затвердженням і оцінкою) до спільної розробки певних курсів або до допомоги в підготовці працівників шляхом візитів з обміну досвідом, навчанням тощо.

Встановлення таких академічних зв'язків може також частково вирішити іншу проблему у вищій туристичній освіті: недостатню кількість фінансових ресурсів. Ця проблема характерна для всієї угорської системи освіти, тому туристична освіта не виняток. Хоча, звичайно, іноземні партнери не мають на меті фінансувати угорську систему, їх внесок у формі навчальних матеріалів (підручники, журнали тощо) дуже важливий.

До речі, розробці основи програми також перешкоджає відносна нестача текстів з туризму угорською мовою. Хоча щоразу видається більше книг, вони, як правило, є перекладами, і в не багатьох випадках головні підручники, які використовуються в програмі, видані іноземною мовою, в основному англійською. (Навіть хоча студенти не мають змоги читати ці книги – через недоступність і нестачу фінансових ресурсів для фотокопіювання – вони слугують основним матеріалом для лекторів). Отже, існує потреба визначити нові сфери, для яких потрібно забезпечити тексти угорською мовою.

Однією перспективною ініціативою є видання журналу туристичних досліджень (*Turizmus Bulletin*) Угорською туристичною службою. Наявність видавничих можливостей може також сприяти дослідженням у туризмі, які традиційно здійснюються університетами, тому розвиток науково-дослідної діяльності міг би також удосконалювати освіту.

На академічному рівні туристична освіта є однією з галузей, які розвиваються дуже швидко, тому в найближчому майбутньому може виникнути небезпека надмірної кількості випускників туристичних спеціальностей. Щоб уникнути цієї проблеми, освіта має декілька альтернатив: встановити тісніші зв'язки з індустрією для того, щоб прогнозувати певною мірою попит на спеціалізовану робочу силу і щоб розвивати спеціальні програми на основі цих прогнозів; щоб модифікувати структуру освіти, збільшуючи роль професійної освіти, або щоб забезпечити студентів високоякісною освітою, яка є відносно загальною, але досить комплексною, у результаті якої робоча сила є гнучкою, з сильними інтелектуальними здібностями і широким світоглядом на всю індустрію туризму.

Зв'язки між академічними закладами і туристичною індустрією зростали за останні декілька років. Хоча й досі існує відносна нестача контактів, але встановлення і розширення цих зв'язків є серед основних пріоритетів для більшості закладів. Типові приклади співпраці з індустрією – це запрошення лекторів з компаній, забезпечення студентів місцем роботи в індустрії на певному етапі їхнього навчання, післядипломні програми і короткі курси для менеджерів з індустрії, співпраця в дослідній роботі із залученням студентів (зазвичай з маркетингу) і консультаціями викладачів. Як один з перших закладів у цій галузі, Університетський коледж імені Яноша Кодолані є гарним прикладом того, як угорська туристична освіта шукає нові шляхи. Університетський коледж імені Яноша Кодолані – перший приватний коледж в Угорщині. Він був заснований у 1992 р. і за останні п'ять років здобув хорошу репутацію в угорській туристичній освіті. Хоча плата за навчання, адже УКЯК – приватний заклад, значно вища, ніж середня плата за навчання в громадській вищій освіті, Коледж є дуже популярним, і кількість охочих навчатись в ньому чотири рази перевищує кількість місць за програмою [1]. УКЯК пропонує чотирирічну навчальну програму

у сфері туризму, а з цього навчального року вперше буде організований підготовчий рік для тих студентів, які не змогли стати студентами.

Підготовчий рік має на меті розвивати навчальні навички і знання з економіки і бізнесу. Програма 4-річного навчання з туризму розроблялась поступово, зі спробою взяти до уваги потреби ринку праці. Це поєднання обов'язкових і вибіркових курсів з обов'язковою спеціалізацією з другого семестру другого року навчання. Метою програми УКЯК є її адаптація до міжнародних туристичних тенденцій, особливо з уведення спеціалізації "Анімація" і "Екотуризм", але спадок традиційної вищої освіти також очевидний. Протягом вивчення обов'язкових предметів студенти отримують детальні знання з методологічних предметів, економіки й історії, але різних аспектів менеджменту і бізнесу не вистачає (наприклад, менеджмент операцій, стратегічний менеджмент, менеджмент людських ресурсів, вчення про поведінку, комунікації, маркетинг).

Спеціалізовані модулі містять такі курси:

Розробка продукту в туризмі:

- Планування програми.
- Менеджмент туру і зборів/зустрічі.
- Культурний туризм і туризм за особливими інтересами.
- Менеджмент роздрібних продажів у туризмі.

Екотуризм:

- Принципи і методологія екотуризму.
- Захист природних ресурсів Угорщини.
- Менеджмент Національного парку.

Готельний менеджмент:

- Менеджмент готелю і готельного забезпечення.
- Менеджмент малих підприємств.
- Фінансовий менеджмент.

Анімація:

- Принципи і методологія анімації.
- Робота гіда.
- Менеджмент дозвілля.

Однією з причин незбалансованості програми є той факт, що випускники отримують диплом з економіки, тому очевидно є потреба надати їм необхідні знання, однак більшість студентів хоче працювати в індустрії туризму, тому цілком ймовірно, що їм буде корисніше більше вивчати менеджмент і бізнес [3].

Як уже згадувалось вище, в угорській туристичній освіті немає прийнятої основи програми, хоча й існує потреба в ній (оскільки вона могла б бути дуже корисною, наприклад, для міжнародної акредитації угорських дипломів або вона змогла б допомогти розвитку більш відповідної робочої сили). У Великій Британії Національна група зв'язку вищої освіти і туризму визначила сім галузей знань, які варто включити в основу програми для будь-якого навчального плану на здобуття диплому з туризму (Holloway, 1996):

1. Значення і природа туризму.
2. Структура туристичної індустрії.
3. Виміри туризму і результати вимірювання.

4. Значення і внесок туризму.
5. Маркетинг туризму.
6. Планування і розвиток туризму.
7. Політика і менеджмент в туризмі.

Програма УКЯК не покриває або недостатньо покриває деякі з цих галузей знань. Студенти здобувають знання щодо значення і природи туризму, зі структури і вимірів туризму, а також з результатів вимірювання, але досить коротко. Вивчення впливу туризму було введено в програму в цьому академічному році, оскільки ми усвідомили потребу в тому, що студенти мають бути ознайомлені з можливими позитивними і негативними впливами розвитку туризму (хоча це й досі недостатньо висвітлена тема в дослідженнях угорського туризму, особливо порівняно з економічним і маркетинговим аналізом) [1].

Туристичний маркетинг викладається досить глибоко, хоча іноді виникає проблема в тому, що студенти не вивчали загальний маркетинг до того, як вони починають вивчати туристичний маркетинг. Планування і розвиток також включені в програму, але не в західноєвропейському сенсі. Студенти у спеціалізованих модулях вивчають розвиток продукту в туризмі або планування програми, але їм надають відносно мало знань щодо стратегічного планування, розвитку курорту або розвитку на макрорівні. Туристичний менеджмент у широкому сенсі є частиною програми, але туристична політика практично відсутня (забезпечивши достатню кількість годин для лекцій з туристичної системи, студенти можуть ознайомитись принаймні з туристичною політикою на національному рівні в Угорщині).

Методи навчання в коледжі включають у себе лекції (що, на жаль, становлять більшу частину програми, особливо з обов'язкових курсів туризму), семінари, роботу в індустрії, практику (особливо з анімації і екотуризму), залучення студентів до проведення досліджень для індустрії.

Оцінювання зазвичай проводиться у формі усних або письмових екзаменів і есе, але практичні курси студентів оцінюються за їх навчанням протягом семестру. Період професійного навчання – це додаткова й обов'язкова частина програми. Місце стажування, яке відбувається на четвертий рік навчання, організовується і створюється факультетом і роботодавцями. Це дає студентам можливість отримати досвід і реалістичне розуміння робочого середовища індустрії. Місця стажування пропонуються в різних секторах індустрії, включаючи готелі, тур-операторів, туристичні агенції, національні парки, туристичні атракції, ресторани тощо. Метою Коледжу є забезпечення місць стажування і за кордоном. Студентів спеціалізації “Анімація” влаштовували на період стажування, наприклад, на Кіпр. Місце стажування в програмі, оскільки воно організоване наприкінці програми, є вигідним для потенційних роботодавців, адже студенти вже мають усі знання, які вони могли здобути протягом навчання. Для студентів більш підходящим можливо було б стажування посередині програми (їх практичний досвід зміг би допомогти зробити вибір на останній рік навчання), і стажування могло б бути краще інтегроване в курсах.

Висновки. Таким чином, незважаючи на негативні характеристики, туризм – це одна з галузей, які найшвидше розвиваються в Угорщині. Це свідчить про те, що необхідно більш досконало готувати фахівців для галузі туризму.

Література

1. Tourism Education and manpower development in Central and Eastern Europe; In: Richards, G. ed.: Tourism in Central and Eastern Europe: Educating for Quality; ATLAS, Tilburg University Press, Tilburg, The Netherlands, 1996. – P. 15–25.
2. The tourism Core curriculum: a role for behavioural studies?; In: Richards, G. ed.: Tourism in Central and Eastern Europe: Educating for Quality; ATLAS, Tilburg University Press, Tilburg, The Netherlands, 1996. – P. 123–136.
3. Tourism and tourism education in Hungary; In: Richards, G. ed.: Tourism in Central and Eastern Europe: Educating for Quality; ATLAS, Tilburg University Press, Tilburg, The Netherlands, 1996. – P. 47–55.

КОБЗЄВА І.О.

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ТА СОЦІАЛЬНІ ФАКТОРИ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА СТАН ЗДОРОВ'Я СТУДЕНТІВ КОЛЕДЖУ

Актуальність цієї проблеми в науці визначається, перш за все, погіршенням стану здоров'я студентської молоді. Це явище асоціюється з рядом об'єктивних і суб'єктивних причин: сучасним економічним і технологічним рівнем життя; умовами організації навчальної і позанавчальної діяльності студентів; відсутністю способів стимуляції молоді з боку держави до збереження здоров'я, зниження інтересу студентів до розвитку духовного і фізичного в структурі особистості.

Збереження здоров'я людини, на думку багатьох авторів, залежить від психології самої людини, рівня її свідомості, рівня вихованості та загальної культури (В. Ананьєв, І. Брейхман, Г. Зайцев, І. Журавльова, Л. Татарнікова, А. Щедрина та ін.). При цьому вважається, що педагогічний вплив не повинен бути прямою апеляцією до свідомості студентів, а має здійснюватись через особистий приклад, переконання, стимуляцію особистості щодо переосмислення власних позицій і думок, до внутрішньої роботи над собою. Важливу роль у цьому процесі відіграє формування в учнів усвідомленої потреби в збереженні власного здоров'я, що має виявлятися у стійкій мотивації, інтересі до здорового способу життя, цілеспрямованій поведінці щодо підтримки здоров'я [7]. Усвідомлена потреба в збереженні здоров'я має бути внутрішнім мотивом, що стимулює до свідомого оволодіння знаннями, їх трансформації із “зовні заданих у внутрішньо прийнятій й реально діючій” [5]. Актуальність питань, що розглядаються в статті, зумовлена наявністю факторів, які впливають на стан здоров'я студентської молоді і які необхідно враховувати при організації навчально-виховного процесу в коледжі.

Мета статті полягає в тому, щоб проаналізувати фактори, що впливають на стан здоров'я студентів, визначити шляхи подолання негативних наслідків їх впливу.

До основних факторів, що негативно впливають на здоров'я людини, учені зараховують, насамперед, психоемоційні перевантаження, які призводять до серйозних психологічних, поведінкових і фізіологічних розладів з порушенням працездатності й соціальних відносин [3]. Зумовлена високими темпами життя хронічна стресова ситуація викликає загальну нервозність, дратівливість, психопатичні форми поведінки, невирішені внутрішні конфлікти, депресію. Цей фактор виникає і виявляється в комунікативній діяльності, у міжособистісному спілкуванні студентів та спілкуванні студента і викладача. Психоемоційне пере-